

INFO LGOG KRING TER HORST,
twaalfde jaargang, nummer 27, 16 september 2002.
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap Kring Ter Horst.
INFO LGOG KRING TER HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in februari/maart en september.
Oplage: 250 exemplaren
Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus.
Redactie: Yvonne Hermans-Cuppen en Wim Moorman
Redactieadres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst, telefoon (077) 398 1606, e-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

INHOUD

Van de redactie	2
Programma 2002-20037	
Lezingen	3
Najaarsexcursie	6
Cursus 2002	7
Wintercursus	7
Bert Cremers verzamelt en restaureert torenuurwerken	8
Kennismakingsgesprek met de nieuwe voorzitter	10
Studiedag de Peel in woord en beeld	12
Vastenavondskranten, 'kwats' of cultuur?	13
Musea	
Stichting Oudheidkamer Horst	15
Stichting Beheer Kunstschaten Sint-Lambertuskerk Horst	16
Streekboerderijmuseum De Locht	16
Koperslagersmuseum P. van der Beele	17
Museum Bert Coppus	18
Limburgs Museum	19
Nieuwe publicaties	20
Bestuur LGOG Kring Horst en Sevenum	22

VAN DE REDACTIE

Traditiegetrouw staat de najaarsuitgave van *Info LGOG* in het teken van het nieuwe seizoen. Dit nummer vormt daar geen uitzondering op. De data van alle Kringactiviteiten in de komende maanden zijn inmiddels bekend. Ook over de inhoud van de meeste activiteiten wordt in deze uitgave al het een en ander medegedeeld. Waar dat niet het geval is, krijgt u nog een aparte convocatie thuisgestuurd of volgt nadere informatie in nummer 28 van *Info LGOG Kring Ter Horst*.

Behalve de uitgebreide agenda is er ook een kennismakingsgesprek met de nieuwe voorzitter, Marcel van den Munckhof. Verder komt Meerlonaar Bert Cremers aan het woord over zijn opmerkelijke hobby: het restaureren en verzamelen van torenuurwerken. Over dit onderwerp zal hij in maart een lezing voor onze Kring verzorgen. Toon Jenniskens belicht de historie van carnavalskranten.

Natuurlijk ontbreken ook in deze uitgave de vaste rubrieken met boekbesprekingen en informatie over de regionale musea niet. Tenslotte vragen we uw bijzondere aandacht voor de aankondiging van een studiedag die op zaterdag 12 oktober in het Limburgs Museum wordt gehouden. Thema van de studiedag is de Peel. In woord en beeld komen verleden, heden en toekomst van de Peel er aan bod.

Yvonne Hermans-Cuppen

Wim Moorman

PROGRAMMA 2002-2003

LEZINGEN

De lezingen van LGOG Kring Ter Horst vinden plaats in Restaurant De Alde Lind, Venrayseweg 93 te Horst, telefoon zaal (077) 398 8343. De aanvang is steeds om 20.00 uur. Leden van LGOG hebben gratis toegang; van belangstellende niet-leden wordt een bijdrage in de kosten van 2,50 euro per lezing verwacht.

16 september: Jos Pouls, Ware schoonheid of louter praal? Kerkelijke kunst in Limburg

Op 16 januari 2002 promoveerde kunsthistoricus Jos Pouls in Nijmegen op een studie over de kerkelijke kunst in Limburg. Voor de eerste keer in Nederland werd op systematische wijze ingegaan op de kerkelijke kunst van de twintigste eeuw en op de artistieke, culturele en theologische factoren die daarbij een rol hebben gespeeld. De titel van zijn proefschrift luidt *Ware schoonheid of louter praal*. Op 16 september presenteert Jos Pouls zijn onderzoeksresultaten in de vorm van een dialezing. Hij zal daarin speciaal ingaan op de Sint-Lambertuskerk van Horst, het hoofdwerk van architect Alfons Boosten.

Hoofdonderwerp van de studie van de heer Pouls is de Bisschoppelijke Bouwcommissie van Roermond, die namens de bisschop van 1919 tot 1970 fungeerde als censor van de kerkelijke architectuur en kunst. Tegen de achtergrond van een moderniserende, Limburgse samenleving beoordeelde het orgaan de ontwerpen van ongeveer 250 kerken en een veelvoud daarvan aan plannen voor kerkramen, beelden en liturgische voorwerpen. Het onderzoeksresultaat geeft enerzijds zicht op wat er in de twintigste eeuw in Limburg is gebouwd aan kerken en hoe deze werden versierd, en anderzijds op de wijze waarop de bestuurlijke routes verliepen en hoe er over kerkelijke kunst werd gedacht.

Ondanks de almaar toenemende kloof met de actuele, artistieke ontwikkelingen hield de Bouwcommissie tot in de jaren vijftig vast aan een visie die nog grotendeels stoelde op de kunstdecreten van het Concilie van Trente. Vanaf 1956 braken echter nieuwe inzichten door. Het 'reservaatsdenken' maakte plaats voor openheid naar de moderne wereld. Het tweede Vaticaanse Concilie was daarvan de formele bevestiging. Kunstenaars kregen in de jaren zestig veel meer vrijheid en de kerkelijke kunst werd plotsklaps 'modern'. Tegelijkertijd kwam de rol van de Bouwcommissie, opgericht om de traditie te waarborgen, onder druk te staan. Door de algehele secularisering kwam er vanaf 1965 een einde aan de kerkenbouw, waardoor de Bouwcommissie feitelijk overbodig werd en in 1970 werd opgeheven.

Jos Pouls studeerde kunstgeschiedenis en geschiedenis aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Zijn doctoraal diploma behaalde hij in 1981 met een scriptie over de architectuur en planologie van de peelkolonie Griendtsveen. Vanaf 1982 tot heden doceert hij kunst- en cultuurgeschiedenis binnen de vakgroepen tekenen-handvaardigheid van de Katholieke Leergangen in Sittard, inmiddels onderdeel van de Fontys Hogeschool voor de Kunsten. Verder werkt hij vanaf 1984 tot heden als docent cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit. Hij ondersteunt studenten bij cursussen en begeleidt afstudeerders. Buiten zijn beroepsmatige functies is de heer Pouls actief als secretaris van de heem- en oudheidkundige kring Medelo in Meijel.

4 november: R.J.P.M. Vroomen, Heraldiek, een inleiding in de wapen- en vlaggenkunde

Heraldiek is de wetenschap die het ontstaan, de ontwikkeling en het gebruik van wapens bestudeert. Naast circa zeshonderd adellijke familiewapens zijn circa veertigduizend burgerlijke wapens bekend. Het familiewapen is het erfelijk symbool van één bepaald geslacht.

Wapens zijn gekleurde, meestal erfelijke en blijvende kentekens van een familie of gemeenschap. Ze zijn doorgaans symbolisch en opgebouwd uit verschillende delen, zoals de familienaam, het beroep, de naam van het bewoonde land of huis of elementen uit de natuur.

Doordat het gebruik van herkenningstekens ver in de tijd teruggaat, kan de vraag of iemand een familiewapen heeft over het algemeen pas worden beantwoord nadat er onderzoek naar de geschiedenis van de familie is verricht.

Voor het voeren van een familiewapen dient men lid te zijn van de familie die het wapen voert. Een familie die geen familiewapen voert, kan er overigens nog steeds één indienen. Het familiewapen dient volgens regels van de heraldiek te zijn ontworpen en mag niet al door een andere familie worden gevoerd.

Nog steeds laten malafide bureautjes mensen met andermans veren pronken. Er bestaat in Nederland en België een levendige windhandel en beunhazerij in stambomen en familiewapens. De genealogische uitverkoop neemt steeds groter vormen aan. Nietsvermoedende wapenzoekers worden dan binnen de kortste keren zonder gedegen onderzoek met het verkeerde blazoens het veld ingestuurd.

Wildgroei wordt fel bestreden. Het Centraal Bureau voor Genealogie (CBG) en de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) zien er scherp op toe dat bij de burgerlijke familiewapens alles volgens regels gaat.

De heer Vroomen geeft deze avond een handreiking hoe u kunt achterhalen of uw voorouders een familiewapen voerden, wat de achtergronden van de betreffende wapens zijn en hoe u een nieuw ontwerp voor een wapen kunt laten registreren.

Waar mogelijk zal ook worden ingegaan op enkele familiewapens in Horst en omgeving. In het kader van de

herindeling zullen ook de gemeentewapens in de regio worden toegelicht, met bijzondere aandacht voor het nieuwe gemeentewapen van Horst aan de Maas.

Belangstellenden die een familiewapen bezitten kunnen dit meebrengen om het te laten taxeren op hun heraldische 'kunst'- of 'kitsch'-waarde.

De heer R.J.P.M. Vroomen uit Echt is voorzitter van de Commissie Heraldiek van het LGOG en lid van de commissie Wapenregister van de NGV.

9 december: G. F Verheijen, Oud Kerkhof Horst: opgeknapt maar nog niet heropend en Jan Holthuis, Kruisen en kapellen in Horst en omgeving

Op 9 december staat een dubbellezing op het programma. De heer Verheijen zal spreken over het oud kerkhof van Horst en de heer Holthuis over kruisen en kapellen in Horst en omgeving.

Oud kerkhof Horst

In 1986 kondigde de gemeente Horst het voornemen tot ruiming van de gesloten begraafplaats in het centrum van Horst aan. Een aantal nabestaanden ging tegen de plannen van de gemeente Horst in beroep. De Raad van State heeft de nabestaanden uiteindelijk in hoger beroep in 1992 op hoofdpunten in het gelijk gesteld. In de uitspraak van de Raad van State stond het cultuurhistorisch belang van het kerkhof centraal.

Gelukkig waren er tijdig gelden gereserveerd voor het geval het kerkhof zou moeten worden opgeknapt. Het gemeentebestuur kon vervolgens met een goedgevulde beurs een aantal geïnteresseerde gemeentenaren bereid vinden om – geheel belangeloos - zitting te nemen in een op te richten beheersstichting voor de begraafplaats. De oude benaming van de huidige Kloosterstraat, waaraan het kerkhof ligt, is 'het Kerkhofpaadje'. Oudere Horstenaren noemen deze begraafplaats nog altijd het oude kerkhof. Als naam voor de stichting is daarom bewust gekozen voor Stichting Oud Kerkhof Horst. Het kerkhof blijft eigendom van de gemeente. Het doel van de stichting is het beheer en het onderhoud van de begraafplaats.

Het kerkhof werd op 1 januari 1847 als algemene en R. K. begraafplaats in gebruik genomen 'wegens het gebrek aan genoegzaam geschikte plaatsen op het kerkhof bij de kerk gelegen'. In het atrium van de Sint-Lambertuskerk bevinden zich nog een aantal bijzondere grafzerken en monumenten afkomstig van dit in 1846 gesloten eeuwenoude kerkhof. Na de Tweede Wereldoorlog werd op het kerkhof aan het eind van het hoofdpad een herdenkingsmonument geplaatst voor alle inwoners van de gemeente die als gevolg van oorlogshandelingen zijn overleden. In december 1995 heeft het gemeentebestuur van Horst het in 1971 gesloten kerkhof aan de Kloosterstraat op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. De ligging van deze begraafplaats in de nabijheid van de Sint-Lambertuskerk is van historische betekenis. Voor Horst en de regio is de oude begraafplaats aan de Kloosterstraat van grote cultuurhistorische waarde.

Het aanzicht van de anderhalve eeuw oude begraafplaats heeft intussen een grondige opknappbeurt ondergaan. Wie nu de Kloosterstraat te Horst inwandelt, komt bij een nieuwe kerkhofmuur voorzien van een modern hekwerk. De entree wordt gevormd door een fraaie ingangspoort met smeedwerk dat afkomstig is van het oude ziekenhuis aan de Gasthuisstraat (nu Cultureel Centrum 't Gasthoes). Op de beide hoeken aan de straatzijde zijn kleine gebouwtjes verrezen, het ene als gesloten berging en het andere als open schuil- en informatieruimte. Het hoofdpad is voorzien van een bestrating met bakstenen, links en rechts zijn looppaden aangelegd en banken geplaatst. De beplanting met onder andere leilinden is grotendeels nieuw. Voor restauratie en onderhoud kan de beheersstichting een beroep doen op enthousiaste vrijwilligers.

Na de restauratie wordt de vraag naar al of niet heropenen actueel. Het heropenen is afhankelijk van een opheffing van het collegebesluit tot sluiting van de begraafplaats uit 1971. De stichting en het gemeentebestuur zijn vóór heropening, onder voorwaarden.

De heer Verheijen heeft waarschijnlijk nauwelijks introductie. Onder (veel) meer was hij jarenlang secretaris van LGOG Kring Horst en Sevenum. In 1999 verscheen zijn artikel 'Begraafplaatsen in Horst. Het oude kerkhof aan de Kloosterstraat' in *Horster Historiën 5, Cultuur te boek*.

Kruisen en kapellen

Als huisarts reed Jan Holthuis gedurende meer dan 35 jaar bijna iedere dag door Horst en omstreken om huisbezoeken af te leggen. Daardoor raakte hij vertrouwd met het vroeger vooral zeer fraaie buitengebied van Horst, een buitengebied dat nog een extra poëtisch accent krijgt door de aanwezigheid van 25 veldkruisen en nu nog 6 kapellen. Aangezien er in de jaren zestig en zeventig van de twintigste eeuw sprake was van verloedering en verwaarlozing, werd met enkele verontruste gelijkgezinden een stichting in het leven geroepen tot behoud en beheer van deze monumentjes van vroomheid: de Stichting Kruisen en Kapellen.

In zijn lezing zal de heer Holthuis ingaan op de geschiedenis van enkele kruisen en kapellen. Ook zal hij aandacht vragen voor enkele bijzondere kruisen, die bewaard worden in de Sint-Lambertuskerk en in de min of meer nabije omgeving van Horst. Tenslotte gaat hij in op enkele interessante ontdekkingen die hij heeft gedaan bij de bestudering van de kunstgeschiedenis over het kruis en het Imago Christi.

27 januari: Wim Beelen, De Noord-Limburgse boerderij

In het kader van '2003 Jaar van de Boerderij' zal de heer ir. Wim Beelen een lezing verzorgen over de ontwikkeling van de Limburgse boerderijbouw, met speciale aandacht voor de langgevelboerderij.

De aanzet voor het project '2003 Jaar van de Boerderij' werd gegeven door de Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek in Arnhem. Het plan is uitgewerkt in samenwerking met vertegenwoordigers van onder meer ministeries, musea, provincies, universiteiten en landbouworganisaties.

Het Nederlandse platteland is in beweging. Veel historische boerderijen verliezen hun oorspronkelijke functie en worden gesloopt of ingrijpend verbouwd. Dat betekent een dreigend verlies aan cultuurhistorische en landschappelijke waarden. Historische boerderijen en erven zijn immers medebepalend voor de identiteit en de belevingswaarde van het landelijk gebied. Door hun bijzondere cultuurhistorische en landschappelijke waarden kunnen ze een belangrijke bijdrage leveren aan de plattelandsvernieuwing. Het Jaar van de Boerderij wil op toekomstgerichte wijze bijdragen aan het behoud van deze gebouwen en hun cultuurhistorische en landschappelijke waarden, met ruimte voor nieuwe vormen en functies.

De heer Wim Beelen is werkzaam bij het Monumentenhuis in Roermond. In opdracht van de Boerderijen Stichting Limburg maakt hij een inventarisatie van boerderijen in Noord-Limburg.

Nadere informatie over deze lezing volgt begin januari.

17 maart: Bert Cremers, Torenuurwerken

Na afloop van de jaarvergadering zal de heer Bert Cremers uit Meerlo een lezing verzorgen over torenuurwerken. Nadere gegevens over deze lezing verschijnen in nummer 28 van *Info LGOG Kring Ter Horst*. Nu zij alvast verwezen naar het interview met de heer Cremers in deze uitgave.

14 april: prof. Nico Roymans, Rituele deposities in de Maas

Nadere gegevens over deze lezing verschijnen in nummer 28 van *Info LGOG Kring Ter Horst*.

NAJAARSEXCURSIE

De traditionele najaarsexcursie vindt dit keer plaats op zaterdag 28 september. Op deze dag zal een bezoek gebracht worden aan Luik. De keuze voor Luik als reisdoel van de najaarsexcursie mag op het eerste gezicht misschien verrassen. De Maasstad met zijn industriële imago is voor de meeste Nederlanders slechts een lastige hindernis op weg naar het zonnige zuiden. Wie echter de moeite neemt om uit te stappen, komt tot de ontdekking dat Luik een stad is met vele bezienswaardigheden. De hoofdstad van Wallonië heeft een rijke geschiedenis, die op tal van plaatsen in het oude stadscentrum nog tastbaar is. Ondanks de nabijheid van Nederland en Duitsland is de sfeer in de meest noordelijk gelegen Franstalige stad van Europa eerder als Zuid-Europees te omschrijven. Het centrum van Luik - de geboorteplaats van onder meer Karel de Grote en Georges Simenon - heeft de afgelopen jaren een metamorfose ondergaan. Naast eigentijdse architectuur zijn er vele gerenoveerde historische bouwwerken te bewonderen. Het drukke autoverkeer is goeddeels uit het stadshart verdreven. De steegjes, binnenplaatsen en doodlopende straatjes zijn weer oases van rust.

Zijn ontstaan dankt Luik aan Sint-Lambertus, de laatste bisschop van Maastricht en patroonheilige van Horst. Lambertus was een geboren en getogen Maastrichtenaar, die omstreeks 670 bisschop werd. Na verloop van tijd - in elk geval na 682 - verhuisde Lambertus naar Luik. Daar werd hij omstreeks 706 vermoord. Het bericht over de dood van Lambertus vormt de eerste schriftelijke vermelding van Luik. Rond 720 liet bisschop Hubertus, de opvolger van Lambertus, de stoffelijke resten van Lambertus van Maastricht overbrengen naar Luik. Ter ere van zijn voorganger bouwde Hubertus een kapel - de latere Sint-Lambertuskathedraal - op de plaats van de moord. Rond deze kapel zou Luik zich in de volgende eeuwen ontwikkelen tot een belangrijke religieuze en handelscentrum.

Het programma voor het bezoek aan Luik ziet er in grote lijnen als volgt uit:

7.30 uur	vertrek vanaf het busstation van de Munckhof Groep, Handelsstraat 15 in Horst;
9.00 uur	koffie/thee met gebak in de brasserie van Motel Van der Valk in Maastricht;
10.30 uur	aankomst in Luik bij de Sint-Bartholomeuskerk. Onder leiding van een Nederlandstalige gids wordt de doopvont van de Sint-Bartholomeuskerk bezocht. Daarna heeft elke deelnemer de keus tussen een bezoek - eveneens onder leiding van een gids - aan het Musée de la Vie Wallonne of aan het Musée d'Art Religieux et d'Art Mosan. De afstanden tussen deze bezienswaardigheden zijn zo kort, dat ze ook geschikt zijn voor deelnemers die wat slechter ter been zijn;
12.30 uur	iedereen heeft de mogelijkheid op eigen gelegenheid een maaltijd te nuttigen in een van de vele eetgelegenheden;
14.30 uur	bezoek onder leiding van een gids aan de schatkamer van de Sint-Paulkathedraal;
16.00 uur	elke deelnemer heeft de gelegenheid Luik zelf nog eens te verkennen, te winkelen of nog iets te nuttigen;
17.30 uur	vertrek uit Luik;
19.30 uur	aankomst in Horst.

De kosten voor de excursie bedragen voor leden en gezinsleden van het LGOG € 36; voor niet-leden € 39,50; voor jeugdigen tot en met 14 jaar € 15. Inbegrepen zijn de busreis, een kleine attentie voor de chauffeur, koffie of thee met gebak in Maastricht, de rondleidingen en de entrees.

Opgave voor deze excursie is mogelijk tot en met 21 september bij de secretaris van LGOG Kring Ter Horst, de heer J. Kelleners, Stuksbeemden 16, 5961 LG Horst, (077) 398 5349. Wilt u bij de opgave kenbaar maken of u het Musée de la Vie Wallonne dan wel het Musée d'Art Religieux et d'Art Mosan wenst te bezoeken?

Betaling is mogelijk door storting van het verschuldigde bedrag op bankrekening 1236 06 462 van LGOG Kring Ter Horst. Deelname geschiedt op volgorde van aanmelding. Bij annulering na 21 september moeten de buskosten in rekening gebracht worden. Bij minder dan 30 deelnemers gaat de excursie niet door. Uiteraard worden degenen die zich aangemeld hebben bij het eventueel niet-doorgaan van de excursie hiervan tijdig op de hoogte gesteld.

CURSUS 2002

De wintercursus van 2002 ("Misdad en straf in het land van Kessel, vooral in de 17e en 18e eeuw") moest wegens ziekte van de docent, de heer mr. Th.J. van Rensch, reeds na één les worden onderbroken. Nu de heer Van Rensch weer hersteld is, zal de cursus in oktober en november voortgezet worden. De cursus bestaat uit drie lessen. In de eerste bijeenkomst zal de heer Van Rensch een ruime samenvatting geven van wat hij in februari in de eerste les heeft behandeld. Dit betekent dat geïnteresseerden die zich destijds niet hadden opgegeven, zich nu alsnog aan kunnen melden voor de cursus. De oorspronkelijke deelnemers hoeven zich niet opnieuw aan te melden.

De heer Van Rensch behandelt in de cursus een aantal aspecten van criminaliteit en strafrechtspleging in het Land van Kessel. Ter introductie wordt begonnen over de laat-middeleeuwse opvattingen over bevoegdheden en procedures in strafzaken. De wetgeving wordt behandeld aan de hand van bepalingen uit het Gelders Land en Stadrecht van 1620, gevolgd door plakaten en ordonnanties. Ook de wijze van handhaving van de rechtsorde door de plaatselijke jurisdictieheer, de schout/drossaard en de schepenen vormt een separaat thema. Fragmenten van procesdossiers, zoals die worden aangetroffen in de archieven van schepenbanken leveren materiaal om te illustreren op welke wijze opsporing en bewijsvoering, berechting en tenuitvoerlegging van het vonnis in de praktijk geschiedde. Tenslotte wordt aandacht besteed aan diverse vormen van misdadpreventie en handhaving van openbare orde en veiligheid, zoals dat door de overheid werd georganiseerd. De bijeenkomsten zijn praktijkgericht. Dat betekent dat wordt gewerkt aan de hand van voorbeelden zoals raadplegers van archieven die tijdens hun onderzoek kunnen aantreffen. Zowel voor beginnende als voor wat meer geoefende historisch onderzoekers biedt de cursus voldoende aanknopingspunten.

De heer Van Rensch zal voor de meeste leden van LGOG Kring Ter Horst geen onbekende zijn. Hij was één van de oprichters van de Kring en in het verleden reeds vaker cursusdocent. De heer Van Rensch is thans hoofd externe dienstverlening bij het Rijksarchief in Limburg.

De cursus bestaat uit drie lessen, die worden gegeven op de woensdagen 30 oktober en 13 en 27 november. Plaats van handeling is telkens café 't Hukske, Schadijkerweg 1, 5964 NA Horst-Meterik (tel. (077) 398 1378). De aanvang is steeds om 20.00 uur, het einde omstreeks 22.00 uur.

Het tarief voor de cursus bedraagt voor leden van LGOG € 25, voor niet-leden € 32,50 en voor scholieren en studenten € 12. Aanmelding voor de cursus is mogelijk tot 12 oktober en dient te geschieden bij het secretariaat van LGOG Kring Ter Horst (de heer J. Kelleners, Stuksbeemden 16, 5961 LG Horst, tel. (077) 398 5349). Betaling van het cursusgeld door storting van het verschuldigd bedrag op de bankrekening van LGOG Kring Ter Horst (12 36 06 462).

WINTERCURSUS 2003

Op vier woensdagen in januari en februari 2003 organiseert LGOG Kring Ter Horst een cursus rond het thema archeologie. De docenten zijn Xavier van Dijk en Jacob Schotten. Nadere gegevens over deze cursus volgen in december.

BERT CREMERS VERZAMELT EN RESTAUREERT TORENUURWERKEN

Verzamelaars zijn er in alle soorten en maten. Postzegels, boeken, sigarenbandjes, suikerzakjes, speelgoed, schilderijen, stickers, pennen, noem maar op: je kunt het zo gek niet verzinnen of er is wel iemand die het verzamelt. Zo zijn er ook mensen die wekkers verzamelen, die horloges verzamelen of die klokken verzamelen. Maar het kan nog gekker: er blijken ook torenuurwerkverzamelaars te zijn. Bert Cremers uit Meerlo is zo iemand. Begonnen als verzamelaar van klokken, is hij nu verzamelaar en restaurateur van torenuurwerken. Bert Cremers aan het woord over zijn opmerkelijke hobby.

Hoe komt iemand ertoe om torenuurwerken te gaan verzamelen?

“Om heel eerlijk te zijn: ik ben eigenlijk uit frustratie verzamelaar van torenuurwerken geworden. Ik was verzamelaar van klokken, maar die werden almaar duurder. Toen er ook steeds meer vervalsingen op de markt kwamen, ben ik gestopt. Het bloed kruipt echter waar het niet gaan kan en zo ben ik bij torenuurwerken uitgekomen.”

Wat boeit u in klokken en torenuurwerken?

“Het gaat mij puur om het mechanisme, om de techniek die er achter zit. Zo heb ik een klokje uit de tijd van net voor Napoleon. Het is toch geweldig dat zoiets na meer dan drie eeuwen nog altijd tot op de seconde precies de juiste tijd aangeeft? Mij interesseert wat er achter die wijzerplaten zit. Bij kerkklokken bijvoorbeeld: het lijkt zo eenvoudig met een wijzerplaat en twee wijzers, maar bijna niemand realiseert zich wat voor techniek er nodig is om ze te laten functioneren en wat voor enorme krachten daarbij vrijkomen. En als er dan toch eens een keer iets hapert, heeft iedereen het binnen de kortste keren in de gaten.”

Kunt u iets vertellen over de geschiedenis van torenuurwerken?

“De oudste mechanische raderuurwerken dateren waarschijnlijk uit het begin van de dertiende eeuw. Kort daarna werd het torenuurwerk uitgevonden. Hoewel het onvoorstelbaar duur was, verspreidde het torenuurwerk zich vervolgens in anderhalve eeuw over de steden in heel Europa. Het slaan van de uren op de klok gaf de tijd aan. Pas in het midden van de vijftiende eeuw verschenen de eerste wijzerplaten op torens. Op het platteland duurde het trouwens veel langer voordat er torenuurwerken kwamen. De noodzaak en het geld ontbraken er vaak. Uiteindelijk kwam het initiatief tot de aanschaf van een torenuurwerk er meestal van kerkelijke zijde. Overigens werden de torenuurwerken met de uitvinding van de slinger door Christiaan Huygens in 1657 pas echt nauwkeurig. Daarna bleef de techniek van de torenuurwerken eeuwenlang nagenoeg ongewijzigd. Pas in de loop van de twintigste eeuw traden er met elektrificatie en digitalisering veranderingen in.”

Welke gevolgen hadden elektrificatie en digitalisering?

“Mechanische uurwerken werden in feite overbodig. Omdat ze veel lastiger te bedienen waren en meer onderhoud vergden, verwijderden veel kerkbesturen vanaf de jaren vijftig de oude mechanische uurwerken uit de kerktorens. Vaak werden ze zonder pardon weggegooid. Zo is er in enkele jaren tijd heel veel verdwenen.”

Zonder dat iemand zich daar tegen verzette?

“Aanvankelijk wel, maar in 1980 is de Stichting tot Behoud van het Torenuurwerk opgericht. Die streeft er naar de mechanische slingeruurwerken in vooral kerktorens, maar bijvoorbeeld ook scholen en postkantoren, te behouden. Uiteraard ben ik lid van die Stichting, sinds twee jaar ben ik zelfs bestuurslid. Binnen de Stichting is een grote hoeveelheid kennis verzameld. We hebben omstreeks tweehonderd leden. De meerderheid komt uit Noord- en Zuid-Holland. Dat komt misschien omdat daar de meeste mechanische uurwerken bewaard zijn gebleven. We willen dat zo veel mogelijk mechanische torenuurwerken in originele staat blijven, het liefst in situ, dus op hun oorspronkelijke plaats. Daartoe geven we niet alleen adviezen, maar voeren we ook zelf restauraties uit. We zijn druk bezig met inventariseren en fotograferen. Onlangs hebben we zelfs software ontwikkeld die ervoor zorgt dat oude torenuurwerken op tijd blijven lopen.”

Hoe reageren de eigenaars?

“Als je het netjes vraagt, kom je overal binnen. De kennis is echter meestal bedroevend. Kerkbesturen weten vaak nergens van en fabrikanten hebben er geen belang bij de oude torenuurwerken te laten hangen. Hoewel er al heel veel verdwenen is, zie je de laatste tijd toch een kentering. Vooral door de ontwikkeling van die software hebben we toch ook heel wat kunnen redden. We hebben het nu zo druk dat we alleen uurwerken restaureren die meer dan honderd jaar oud zijn. Voor de overige uurwerken adviseren we bij de restauratie die dan door commerciële bedrijven wordt uitgevoerd.”

Zijn er in Limburg nog veel mechanische uurwerken?

“Daar is nog weinig onderzoek naar gedaan. Je moet natuurlijk niet vergeten dat in Limburg tijdens de Tweede Wereldoorlog heel wat kerktorens – en daarmee ook hun uurwerken – zijn verwoest. Pas ben ik nog in Swolgen in de kerk geweest en daar was het mechanisch uurwerk verdwenen. Ik weet dat het in Horst in de jaren tachtig vervangen is. De kerk in Blitterswijck heeft misschien nog wel een mechanisch uurwerk. En het stadhuis in Venlo niet te vergeten. Dat heeft een bijzonder, historisch uurwerk dat pas is gerestaureerd door Twan Daelmans. Verder staat er bij de ingang van de Sint-Martinuskerk in Venlo een mechanisch uurwerk.”

Kunt u iets over uw eigen verzameling vertellen?

“In de eerste plaats is het een vrij dure hobby, tegenwoordig ben je voor een uurwerk toch wel enkele duizenden euro's kwijt. Dus je begrijpt dat die verzameling nu ook weer niet zo heel erg groot is. Torenuurwerken hebben

verschillende gangen. Dit is het mechanisme dat ervoor zorgt dat het uurwerk gelijkmatig afloopt en dat het tik-tak-geluid geeft. Het is het belangrijkste onderdeel van ieder uurwerk. Het verdeelt de tijd zagezegd in kleine stukjes. Een duur woord voor gang is "échappement". Door de verschillende gangen is bijna elk torenuurwerk uniek. Ik probeer zo veel mogelijk verschillende gangen te verzamelen. Vier keer per jaar is er een grote beurs waar vooral klokken maar ook torenuurwerken verhandeld worden. Zo af en toe koop ik daar dan eens een torenuurwerk. Twee exemplaren uit mijn verzameling heb ik zelf uit kerktorens gehaald, uiteraard met toestemming van de eigenaars."

U verzamelt niet alleen uurwerken, maar u restaureert ze ook?

"Het gaat mij inderdaad niet alleen om het hebben. Ik probeer altijd zoveel mogelijk documentatie over elk exemplaar te verzamelen en zo nodig restaureer ik ze ook. Dat vind ik het fascinerende aan mijn hobby. Je krijgt ze vaak in deplorabele staat en dan moet je er maar iets van proberen te maken. Onlangs heb ik bijvoorbeeld nog een uurwerk uit Frankrijk gerestaureerd dat uit een kerktoren was gegooid. In het algemeen is aan het uurwerk op zich zelden iets kapot. Schoonmaken, en eventueel wat din-getjes erbij maken, is vaak het enige dat hoeft te gebeuren. Dat klinkt eenvoudig, maar het is enorm tijdrovend. Je hebt er trouwens wel voldoening van. Zo heb ik eens een uurwerk gerestaureerd dat tweehonderd jaar stil had gestaan."

Wim Moorman

N.B. Bert Cremers zal na de jaarvergadering op 17 maart 2003 een lezing verzorgen over torenuurwerken. Meer gedetailleerde gegevens over de inhoud van deze lezing vindt u in *Info LGOG Kring Ter Horst* nummer 28, dat in februari 2003 verschijnt.

KENNISMAKINGSGESPREK MET DE NIEUWE VOORZITTER

De jaarvergadering op 11 maart jongstleden van wat toen nog Kring Horst en Sevenum van het LGOG was, mag gerust historisch worden genoemd. Zo kreeg de Kring na 28 jaar een nieuwe naam. Verder nam Jos Schatorjé na een bestuurslidmaatschap van twintig jaar afscheid als voorzitter. Tot zijn opvolger werd Marcel van den Munckhof gekozen. Een nieuwkomer in het bestuur die wellicht voor de meeste leden een nadere introductie behoeft. Vandaar dit kennismakingsgesprek.

Horster wortels

"Mijn ouders hebben ooit een stamboom gemaakt. Daaruit blijkt dat de familie van mijn vaders kant al sinds 1552 in Horst woont. Ik denk dat ik me dus wel een echte Horstenaar mag noemen. Aandrag om uit Horst te vertrekken, heb ik nooit gevoeld. Als student reisde ik per trein op en neer naar Nijmegen. Nog voor mijn afstuderen vond ik werk aan een school in Weert. Daar rijd ik nu al achttien jaar dagelijks naartoe."

Studie

"In 1979 heb ik eindexamen gedaan op het Boschveldcollege in Venray. Ik was een echte alfa. Hoewel ook geschiedenis mijn belangstelling had, ging mijn voorkeur uit naar de talen. Ik heb nog even getwijfeld tussen Frans en Duits, maar uiteindelijk ben ik in Nijmegen Frans gaan studeren. In mei 1985 ben ik afgestudeerd. Mijn scriptie ging over mysticisme en nationalisme in een boek van de schrijver Maurice Barrès. Daar zaten wel wat aanknopingspunten met geschiedenis in. Ik heb er bijvoorbeeld historisch onderzoek voor moeten doen en ben naar zijn geboorteplaats in de Vogezes geweest."

Werk

"Voordat ik in september 1983 mijn kandidaats haalde, werd ik al voor enkele uren per week aangenomen bij de Volksuniversiteit in Venlo. Een jaar later was er een vacature voor 21 uur bij de Philips van Horne Scholengemeenschap in Weert. Hoewel ik eigenlijk nog niet bevoegd was, werd ik toch aangenomen. In 1992 werd ik voor een dag per week gedetacheerd bij het Katholiek Pedagogisch Centrum (KPC) in Den Bosch. Met een aantal collega's ging ik het land in om voorlichting te geven over de basisvorming en de gevolgen daarvan voor het vak Frans. Al vrij snel kwam ik ook in het sectiebestuur Frans van de vakvereniging Vereniging van Leraren Levende Talen. Toen ik vanaf 1993 2,5 dag per week bij het KPC ging werken, werd het met avondcursussen en hobby's erbij wel erg druk allemaal. Daarom heb ik in 1995 voor mezelf besloten om gewoon weer voor de klas te gaan staan. Bij het KPC snapten ze daar niets van. Ik zou er inderdaad carrière hebben kunnen maken, maar daar zou ik ook een hele hoop voor hebben in moeten leveren en dat wilde ik niet. Er is meer dan alleen werken. In 1997 ben ik gestopt met de avondcursussen en aan het einde van dit jaar stap ik uit het sectiebestuur van de vakvereniging Levende Talen. Bij de Volksuniversiteit ben ik al langer gestopt. Zo krijg ik geleidelijk meer vrije tijd."

Hobby's

"Ik ben bijna 25 jaar betrokken geweest bij de misdienaars. Eerst zelf als misdienaar, later in een coördinerende functie, ook met onder andere de lectoren. Verder ben ik sinds 1977 als presentator en programmamaker, en tussendoor ook nog tien jaar als bestuurslid, betrokken bij wat toen ROZAH heette en nu Streekomroep Reindonk is. Zo maak ik sinds een jaar of twaalf programma's over de plaatselijke politiek. Eerst alleen over de gemeente Horst, maar later ook over Broekhuizen, Grubbenvorst, Sevenum en Meerlo-Wanssum. Daaruit voortgevloeid is weer de presentatie van de verkiezingsavonden in Horst en Sevenum. Hoewel het een flink beslag legt op mijn vrije tijd, ga ik door met mijn werk bij Reindonk, want het is gewoon heel leuk om te doen. Zo heb ik ook veel plezier beleefd aan het in het Frans vertalen van de folder en de vaste collectie van De Locht. Dat viel lang niet altijd mee, want je hebt natuurlijk met heel wat specialistische termen te maken. Overigens houd ik nog genoeg tijd over voor Frankrijk, want dat is en blijft mijn eerste liefde. Via een schotelantenne kan ik hier alle Franstalige televisiezenders ontvangen. Tijdens vakanties is Frankrijk uiteraard bijna altijd het reisdoel. Ik ben inmiddels minimaal één keer in alle departementen geweest. Maar ik rijd ook af en toe even op en neer naar Lille om daar boodschappen te doen."

Historische belangstelling

"Belangstelling voor het verleden heb ik eigenlijk altijd wel gehad. Heb ik waarschijnlijk meegekregen van mijn ouders. Lang voordat genealogie zo populair werd, waren zij al bezig met onze stamboom. Mijn vader was hier in Horst leraar aan de MULO en later MAVO. Hij gaf Frans, Engels en geschiedenis. Voor zijn leerlingen heeft hij nog wel eens boekjes over de plaatselijke geschiedenis gefabriceerd. Mijn vader is kort na de oprichting lid geworden van het LGOG. Ik ging wel eens mee naar lezingen. Ik kan me zelfs herinneren dat ik mee heb gedaan aan een cursus streekgeschiedenis die Wim Hendriks, de toenmalige archivaris van Venlo, in het gebouw van ZOPO aan de Molenstraat gaf. Daarna is mijn interesse altijd gebleven. Niet dat ik nu zoveel deelnam aan allerlei activiteiten, maar ik schafte bijvoorbeeld wel alle publicaties aan over de plaatselijke en regionale historie. Zo heb ik een schitterend ingebonden exemplaar van Steffens' Geschiedenis van de aloude heerlijkheid en der heeren van ter Horst in het Land van Kessel. Daar ben ik echt trots op."

Dialect

"Dialect is ook zoiets dat mij altijd heeft geïnteresseerd. Ik ben al jarenlang lid van Veldeke en heb denk ik wel zo'n beetje alle dialectwoordenboeken van hier uit de buurt. Op de universiteit moest ik twee bijvakken doen. Behalve Engels werd dat dialectkunde. Mijn scriptie ging over liaisonklanken in het Limburgs. Bij het LGOG heb ik een keer een cursus gevolgd over het dialect. Het is trouwens echt een gemis dat er geen Horster woordenboek is. Piet Paulissen was iemand die daar een voortrekkersrol in had kunnen spelen. Jammer genoeg is de Heemkundevereniging Sevenum nu ook gestopt met het samenstellen van een Sevenums woordenboek."

Voorzitter LGOG

"De dingen die ik heb gedaan en nog doe, zijn me bijna allemaal aan-gedaan. Dat geldt ook voor het voorzitterschap van het LGOG. Ik was hogelijk verbaasd toen Jos Schatorjé mij eind vorig jaar benaderde om voorzitter te worden. Nadat mijn vader in 1989 was overleden, heb ik zijn lidmaatschap overgenomen, maar ik was wat je noemt een slapend lid. Bij activiteiten vertoonde ik me eigenlijk maar zelden. Toen Jos me belde, heb ik gevraagd of ik eens een bestuursvergadering mee mocht maken. Dat is in december gebeurd en ik heb toen meteen toegezegd. Het leek mij leuk om te doen en eerlijk gezegd voelde ik me ook wel een beetje vereerd dat ik gevraagd werd. Alleen jammer dat mijn vader dit niet meer mee kan maken. Het voorzitterschap zie ik absoluut niet als een erebaantje. Ik wil me voor het LGOG inzetten en er tijd in investeren. Ik ben wel in een heel andere omgeving terechtgekomen. De talenwereld ken ik van binnen en van buiten. Met het LGOG ben ik nu toch een beetje aan een avontuur begonnen. De lezingen inleiden en afsluiten dat lukt me wel, maar over de samenstelling van het jaarprogramma maakte ik me bijvoorbeeld best zorgen. Mijn geluk is dat er in het bestuur mensen zitten die van de hoed en de rand weten. Dat klinkt als een dooddoener, maar het is wel zo. Ideeën aandragen is voor mij geen probleem, maar om daar de juiste namen bij te vinden, dat kan ik niet. Gelukkig zijn er binnen het bestuur anderen die wel die kennis hebben."

Ambities

"Laat ik voorop stellen dat ik absoluut geen revolutie wil ontketenen. Als er tijdens mijn voorzitterschap al dingen veranderen, dan zal dat gebeuren volgens de weg der geleidelijkheid. Voor zover ik dat na een paar maanden al kan beoordelen, heeft Jos Schatorjé een goed geoliede machine achtergelaten. Binnen het bestuur bestaat een grote mate van cohesie. Teambuilding, teamgeest of - om het eens op zijn Frans te zeggen - een équipe zijn, vind ik heel erg belangrijk. Wel zie ik het als een uitdaging om het LGOG onder een groter publiek bekend te maken. Veel mensen weten helemaal niet wat het LGOG is of waar het LGOG voor staat. Dat werd me pas goed duidelijk toen ik laatst enkele nieuwe adverteerders voor Info LGOG zocht. We zouden een groter bereik moeten krijgen. Daarom vind ik ook dat we over de dorpsgrenzen heen dienen te kijken: Sevenum en de Maasdorpen nog nadrukkelijker bij de Kring betrekken, anders blijft het allemaal te beperkt."

Wim Moorman

STUDIEDAG DE PEEL IN WOORD EN BEELD

Op zaterdag 12 oktober 2002 vindt in het Limburgs Museum in Venlo een studiedag plaats over de sociaal-economische ontwikkeling en cultuurhistorische betekenis van de Peel, met verwijzing naar de Vlaamse Kempen (Antwerpen en Limburg).

De studiedag wordt georganiseerd door het Interlimburgs Volkskundig Samenwerkingsverband (IVOS). Dit is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband tussen het Limburgs Museum (Venlo), het Nederlands Centrum voor Volkscultuur (Utrecht), het Vlaams Centrum voor Volkscultuur (Brussel), Veldeke Limburg, het Limburgs Volkskundig Genootschap en het Openluchtmuseum Bokrijk.

De Peel wordt in de beeldvorming en in de literatuur meestal geassocieerd met begrippen als 'moerassig, woest, verlaten, heide, gevaarlijk, onherbergzaam', maar ook met 'hard werken, ontginning, natuur, mystiek en mysterieus'. De meeste van deze termen die de beeldvorming schragen zijn ook van toepassing op de Vlaamse Kempen.

Is deze beeldvorming terecht? Waarop is ze gebaseerd? Hoe kijkt men niet alleen tegen het verleden maar ook tegen de toekomst aan van de Peel? Dit zijn heel interessante vragen, die aan de orde zijn tijdens deze studiedag, die letterlijk en figuurlijk een bijzondere kijk biedt op dit deel van Limburg en een relatie legt met het aangrenzende Vlaanderen.

Programma:

10.00 uur	ontvangst met koffie en thee
10.30 uur	welkomstwoord
10.40 uur	drs. R. Jacobs (Helmond): De Peel. Woeste grond ontgonnen (met illustraties)
11.10 uur	S. Huys (Grubbenvorst): Het onverenigbare verenigd. Een toekomstvisie op de ontwikkeling van het hart van de Peel (met illustraties)
11.40 uur	gelegenheid tot vraagstelling
11.50 uur	G.F. Verheijen (Horst): Landelijke eenvoud? Het Noord-Limburgse platteland in romans van H.H.J. Maas (1877-1958) (met illustraties)
12.20 uur	gelegenheid tot vraagstelling
12.30 uur	lunch in het museumrestaurant 'Het Gouvernement'
13.30 uur	dr. R. Nouwen (Bokrijk): De schraalheid van het land? Belgische schilders en grafici van de Kempen omstreeks 1900 (met illustraties)
14.00 uur	gelegenheid tot vraagstelling
14.10 uur	De Peel in bewegend beeld. Film- en videomateriaal van onder andere J. van der Kam en P. Keijzers. Toelichting door F. Holthuisen (Limburgs Museum/Limburgs Film en Video Archief)
14.50 uur	afronding, met mogelijkheid tot bezoek aan het Limburgs Museum.

Het inschrijfgeld bedraagt € 21,-. Dit bedrag geeft recht op deelname aan de studiedag, inclusief de lunch en een documentatiemap.

U kunt zich aanmelden door een briefje met naam, functie, adres, telefoonnummer en aantal deelnemende personen uiterlijk 3 oktober 2002 te sturen naar het Limburgs Museum, t.a.v. drs. E. Tielemans, Postbus 1203, 5900 BE Venlo.

Deelnemers uit Nederland betalen het betreffende bedrag op postrekening 810806 t.n.v. het Nederlands Centrum voor Volkscultuur te Utrecht, onder vermelding van 'studiedag De Peel'. De inschrijving is definitief zodra het verschuldigde bedrag overgemaakt is op de rekening van het Nederlands Centrum voor Volkscultuur.

Deelnemers ontvangen een bevestiging met routebeschrijving. Voor nadere informatie kunt u zich wenden tot: Limburgs Museum, tel.: 077-3522112 (drs. E. Tielemans) of Nederlands Centrum voor Volkscultuur, tel.: 030-2760244.

VASTENAVONDSKRANTEN

'KWATS' OF CULTUUR ?

Vastenavond is van alle tijden. Het is ontstaan als een echt volksvermaak, namelijk het zich afzetten tegen en het voor de gek houden van de kerkelijke en burgerlijke overheid. Dat afzetten lokte natuurlijk repressie uit, in de vorm van verboden 'verstopt te gaan' of te 'mommen', verboden in het openbaar te dansen of anderen de kans te geven thuis te komen dansen en verboden liedjes en vooral scabreuze liedjes te zingen. In de veertiende en vijftiende eeuw, dus meer dan vijfhonderd jaar geleden, werden deze verboden in Maastricht met de regelmaat van de klok uitgevaardigd en meestal enige weken voor de vastenavond. Alleen de oekazes zijn bewaard en niets van wat verboden werd, hetgeen goed te begrijpen is want niemand van het gewone volk kon lezen of schrijven.

De eerste schriftelijke neerslag van vastenavond en van wat wij nu vastenavondskranten noemen, stamt uit de negentiende eeuw en wel van de georganiseerde vastenavond binnen besloten sociëteiten, zoals De Momus in Maastricht uit 1839 en De Jocus in Venlo uit 1842, allebei gebaseerd op de Rijnlandse vastenavond. Die ontstond in de Franse Tijd (1794-1814) in Keulen, als goedmoedig verzet tegen de Fransen maar vooral tegen de Pruisen die de Fransen opvolgden. Tot op de dag van vandaag vormen de 'Funken', exerceergroepen in uniform, daarvan een teken. Groepen met bijzonder lange kerels waren een toespeling op de Pruisen. De Pruisische koning maakte in de achttiende eeuw jacht op grote mannen. Hij streefde naar een leger dat helemaal uit grote kerels bestond. In Noord-Limburg, dat toen behalve Venlo bij Pruisen hoorde, gaan nog de verhalen dat onze lange jongens toen massaal de Peel zijn ingevlucht.

De Rijnlandse vastenavond kwam als vanzelf onze kant uit, want het Limburg van toen was vrijwel helemaal gericht op het oosten; vooral in Noord-Limburg gingen haast alle wegen naar het oosten.

De oudste vastenavondsociëteit van ons land is De Momus, die onmiddellijk na het einde van de blokkade, die Maastricht als 'Hollandse' vesting in opstandig Belgisch gebied -ook Noord-Limburg- tussen 1830 en 1839 onderging, werd opgericht. Aan de voet van de Sint-Pietersberg, juist niet te ver om na een middagwandeling te kunnen terugkeren voor de stadspoorten weer op slot gingen, zat een aantal Maastrichtenaars bij elkaar en besloot zo'n 'Keulse sociëteit' in het leven te roepen. Na negen jaar, waarin alle openbare feestelijkheden waren verboden, kon men in Maastricht eindelijk weer iets cultureels organiseren.

De Momus-sociëteit mocht maximaal elfhonderd leden tellen, die vooraf vijf gulden moesten betalen. Men werd bovendien geballoteerd, met andere woorden: een gewone burger of arbeider is nooit lid geweest. Voor de coterie van Maastricht was het lidmaatschap noodzakelijk. Deze coterie bestond uit de Maastrichtse bourgeoisie, namelijk fabrikanten, kooplieden, winkeliers, hoge ambtenaren en hoofdofficieren van het uitgebreide garnizoen. De nog hogere mensen zaten in de Groot Sociëteit, die tachtig jaar vóór De Momus werd opgericht. Daar ontmoetten elkaar 'Generalen en kolonellen, Groot-Majoors, Baronnen, oude en nieuw gebakken Jonkheeren, bencelick veel... alias Leeuwenridders, en bencelick velen die het gaarne zouden zijn; aristocraten die nog geen Jonkheeren zijn (...) eminente personaadjen die altijd Fransch spreken, hetgeen hun echter niet belet hunne Hollandsche tractementen te gaan halen (...). Mannen die de neus in de wind steken en op alle menschen nederzien als op hunne minderen. Ik mag er niet komen. Ik ben geen lid, omdat ik maar een burgermannelijc ben'. De Momus-Sociëteit had als motto: 'Gekigheid, má ni boëte de schraom !', maar dat verhinderde niet dat ze niet bepaald zachtzinnig met elkaar omgingen. In de 'Momus-Annalen' is gelukkig veel van wat ze elkaar naar het hoofd gooiden, opgetekend. De doelstelling van de Momus-Annalen, de oervorm van de vastenavondskrant, was dat het geschrevene niet gericht was tegen het officiële gezag, maar dat het diende tot het behoud van de harmonie en de 'gekkigheid' binnen de sociëteit. Maar men wilde in elk geval elk ridicul gedrag van hoogwaardigheidsbekleders aanklagen en daarbij niemand ontzien, ongeacht zijn positie. Dat gebeurde tijdens de eigen besloten 'zittingen' in rechtstreekse, onbehouwen aanvallen, waarvoor men elkaar momenteel ongetwijfeld regelmatig voor de rechter zou slepen! Fijnzinniger, en eveneens veel gebruikt, was het 't mikpunt van je aanvallen regelrecht het graf in te prijzen. Lees maar eens een aantal coupletten van het gedicht tegen de protestantse, Hollandse directeur van het postkantoor van Maastricht, Karel Gerard Rouffaer, in het gedicht Rouff... genoemd, maar je kunt ervan op aan dat alle aanwezigen Rouffaer hebben meegeschaterd:

Rouff... O vriendlijk mensch, wie zou Uw lof niet zingen?
Gij geeft met zachtheid steeds aan iedereen gehoor;
te groot zijt Gij voor d'aard, Gij moet naar hooger kringen,
Uw geest is veel te groot voor 't enge postkantoor!

Indien voorkomendheid, de zucht om elk te dienen,
zoo vaardig hulpbetoon, hier op deez' aard zoo raar,
als al die deugden hier een eerekroon verdienen:
U komt die eerekroon, o edele Rouff...!

O Karel Gerard! Ja! Gij zijt te groot voor deze aarde;
wie zong naar eisch Uw lof en Uw voortreffelijkheid?
Maastricht, o mijn Maastricht, houdt Uw Rouff... in waarde;

richt hem een eerzuil, op onsterfelijkheid gewijd!

Zo mogelijk nog dodelijker beet een sociëteitslid, in een beschouwing over de zegen van het gaslicht in de stad de burgemeester (verantwoordelijk voor de Gasfabriek en zijn medelid) toe: 'Hoe korter bij Rome, hoe slechter de chris!

Hoe korter bij gaslicht, hoe donkerder het is!

Later in de negentiende eeuw ontstonden de Advertentiebladen, uitsluitend gevuld met advertenties, waartussen het programma van de vastenavondsactiviteiten stond van de vereniging die het Advertentieblad als melkkoe gebruikte. Louter als bladvulling treft men daarin ook al een enkel mopje aan. De Advertentiebladen, vaak bijlagen bij officiële kranten, waren duidelijk alleen bedoeld voor de middenstand en de hogere klasse. Zij alleen konden zich kranten permitteren.

In het begin van de twintigste eeuw kwam er een ware revolutie door de invoering van de Leerplichtwet en de Lager-Onderwijswet. Vanaf toen kon in principe iederéén lezen en zie daar: in 1919 verscheen de eerste vastenavondskrant voor het volk, 't Batteraofke; oetgegaeve um iedereen zienen doëpzegele te lichte'. Wat het eerst opvalt, is de anonimiteit van de schrijvers en de redactie, terwijl de 'behandelde personen' met naam en toenaam werden genoemd. Een redactie noemde zich 'D'n Haan, de Sies, de Jas, Nikkelake, Keuning Kachamboe (een figuur uit de komische opera Trijn de Begijn van Fons Olterdissen) en 't Vöske'. 'De kopy wuurd dór d'n dikke redacteur gedund en dór d'n dunne gedikt'. 'Di kwaod wuurd, mó t óp ennem blauwe stiën pisse, dá giët 't aover'. 'Het adres van de redactie: de néje pisbak nevw 't kanaal'. Het is allemaal niet erg hoogstand, lees deze ádvertentie maar eens: 'Biedt zich aan een flinke en nette kostganger met lange vingers; betalen doet hij niet of de politie moet erbij geroepen worden. Op zijn kamer hoeft geen pispot te staan, want dat doet hij op de gang'. En deze mededeling: 'Het is maar goed dat de "en-gros-sókkerzaak" uit de Vleesstraat verhuisd is. Het is daar nu een stuk rustiger. Die madam had een 'moelwerk', die hing daar Jan en alleman aan elkaar. Hoera dus, dat we haar uit de buurt kwijt zijn'. Humor is niet gemakkelijk...

De kranten tussen de twee wereldoorlogen waren zonder uitzondering bijlagen bij dag- en weekbladen en konden het daarom meestal zonder advertenties stellen. Na de Tweede Wereldoorlog verschenen er overal waar carnavalsverenigingen actief waren vastenavondskranten in een mengvorm van advertenties en verenigingsnieuws, terwijl ook de bijlagen bij de officiële kranten opnieuw uit kwamen. Uitgaven in krantenformaat en op krantenpapier... waar morgen weer de vis of de aardappelen in werden verpakt. De inspanningen van de redacties verdienden eigenlijk een beter lot. Dat meende 't Vastelaovesgezelschap Jocus al decennia eerder, toen deze eerbiedwaardige vereniging 'De Träöt' ging uitgeven, een echt magazine in A-4 formaat. Echte bewaar-dingen ! 'Ridder Kunibald', de jaarlijkse Venlose Don Quichote, is na tien jaar nog even interessant als in zijn verschijningsjaar. Veel Noord-Limburgse verenigingen hebben dit vervolgens van de Jocus afgekeken. D'n Dreumel uit Horst volgde in 1968 en bracht in 2002 zijn 35e 'Klos' uit, nog altijd in het formaat van toen, al ging de 'Träöt' inmiddels op een ander formaat over. In Venlo is het onmogelijk deze krant huis aan huis te verkopen en heeft men verkoopadressen, maar op de dorpen loont het de moeite de eigen vastenavondskrant bij de inwoners aan te bieden. Een goede krant kan zo een prima bijdrage leveren aan het welslagen van de vastenavond ter plaatse. Er is natuurlijk veel kaf onder het koren, maar vaak hebben deze kranten een heel behoorlijk niveau. Meestal vormen zij het enige plaatselijke orgaan waarin nog (uitsluitend) dialect wordt geschreven, zodat zij nu en later ook in dat opzicht een goed beeld van dat dialect kunnen geven.

Samenvattend kan men stellen, dat de vastenavonds cultuur wel degelijk aanwezig was in de sociëteiten, dat zij ver te zoeken was in de Advertentiebladen en dat zij in de bladen tussen de beide wereldoorlogen niet bepaald fijnzinnig was. Na de laatste wereldoorlog hebben vervolgens de opmars, de massaliteit en de kwaliteit pas echt ingezet.

A.H. Jenniskens

(Inleiding van de Themamiddag "Vastenavonds kranten, kwats of cultuur?" op zondag 9 december 2001, in het kader van het Carnavalstreffen van de Bond van Carnavalsverenigingen in Limburg te Horst)

MUSEA

STICHTING OUDHEIDKAMER HORST

De Oudheidkamer Horst stelt zich ten doel om de belangstelling voor en de kennis van de historische aspecten van de Noord-Limburgse cultuur in het algemeen en van Horst in het bijzonder te vergroten. Daarnaast biedt de Oudheidkamer Horst een podium aan regionale kunstenaars.

Om dit te bereiken worden onder andere voorwerpen, die eigen zijn aan Horst en de omgeving en die iets zichtbaar maken van het specifieke van het verleden van de regio, tentoongesteld. Ten behoeve van het exposeren van de vaste collectie is de Oudheidkamer ingericht volgens de thema's kasteel, archeologie, verenigingen, streekdrachten, vlascultuur, textiel ("Rutten") en de "Peel". Daarnaast is een aantal kleine collecties ondergebracht in de Oudheidkamer, bestaande uit houtwerkersgereedschap, klompenmakersgereedschap en devotionalia en worden tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd.

In de Oudheidkamer is ook een documentatiecentrum gehuisvest. Deze bibliotheek/studiezaal bevat een omvangrijke collectie genealogisch en geschiedkundig materiaal. Het documentatiecentrum legt zich vooral toe op genealogie (in de ruimste zin van het woord) en streekgeschiedenis.

Naast de vaste opstelling is in de Oudheidkamer van 8 september tot 17 november een overzichtstentoonstelling gewijd aan werken van plaatselijk kunstschilder Bert Coppus (naar aanleiding van zijn zeventigste verjaardag). Het gaat om ongeveer zestig werken die de kunstenaar selecteerde uit de productie van vijftig jaar creativiteit in uiteenlopende schilder-, ets- en tekentechnieken. Het is de eerste keer dat in Horst met een expositie van deze omvang aan het oeuvre van Bert Coppus aandacht wordt besteed.

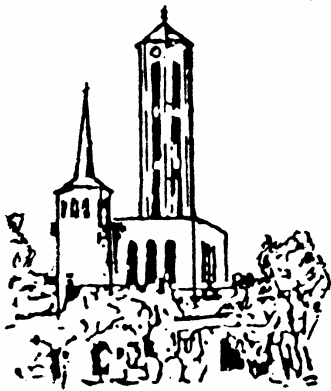
Vervolgens kan van 24 november 2002 tot 2 februari 2003 de tentoonstelling "Blikken gebruiksvoorwerpen" (verzameling van de familie Van der Beele) worden bezocht.

Stichting Oudheidkamer Horst

Steenstraat 2, 5961 EV Horst

Telefoon (077) 3986540

Openingstijden: dinsdag tot en met zondag van 14.00 uur tot 16.30 uur.

SINT-LAMBERTUSKERK HORST

Sinds begin jaren tachtig van de vorige eeuw is er in Horst een stichting die zich bezighoudt met het restaureren van oude kerkbeelden. Het gaat daarbij vooral om beelden uit de vijftiende en zestiende eeuw die beeldenstorm, reformatie en de Tweede Wereldoorlog hebben overleefd. Nu, na zo'n twintig jaar, komt het einde van de restauratiewerkzaamheden in zicht. De heiligenbeelden staan er weer fris en monter bij in de Sint-Lambertuskerk dankzij de financiële injecties van de overheid en vele Horstenaren. Ter afsluiting van dit restauratieproject werd er in de maanden juli en augustus van dit jaar een speciale tentoonstelling gehouden rond het beeld van Sint-Antonius Abt. Deze beeldhouwwerken, geplaatst op de rijksmonumentenlijst, vormen het belangrijkste deel van de Horster kerkinventaris. Het merendeel van de houten heiligenbeelden wordt toegeschreven aan de 'Meester van Elsloo', een beeldhouwersatelier dat waarschijnlijk in Roermond was gevestigd. Daarnaast bezit de kerk echter ook belangrijke voortbrengselen op het gebied van schilder-, borduur-, edelsmeed- en geelgieterskunst. In een speciaal ingerichte Schatkamer worden hoogtepunten uit deze collectie gepresenteerd, zoals een laat-gotische cilindermonstrans en een achttiende-eeuwse zonne monstrans uit Boxmeer. Een bezoek aan de Schatkamer draagt bij aan de instandhouding van deze waardevolle Horster kunstschat.

Stichting Beheer Kunstschat Sint-Lambertuskerk Horst

Sint-Lambertusplein 16, 5961 LB Horst

Openingstijden: dinsdag 10.00 - 12.00 uur (kerk en schatkamer met diaklankbeeld); woensdag, donderdag, zaterdag en zondag 14.00 - 16.30 uur (kerk).

De toegang is gratis!

Voor tussentijdse bezoeken met groepen of scholen kan men contact opnemen met dhr. P. Roelofs, coördinator van de werkgroep rondleidingen, Stuksbeemden 66a, telefoon (077) 3984163.

STREEKBOERDERIJMUSEUM DE LOCHT

In Streekboerderijmuseum De Locht is nog tot en met 29 september de expositie Doodgewoon, gebruiken bij begrafenissen te zien. Aan de hand van een groot aantal objecten en teksten wordt de twintigste-eeuwse ontwikkeling rond doodgaan en begraven getoond.

In de eerste helft van de twintigste eeuw speelden de naaste burens - de "noabere" - een belangrijke rol wanneer een buurtgenoot overleden was. De dichtst bijwonende noaber ging door de buurt en vertelde het slechte nieuws: het aanzeggen. Vervolgens waarschuwde hij de pastoor en de koster. De andere burens gingen naar het sterfhuis. De vrouwen van de naaste burens legden samen het lijk af. Verder zorgden zij voor het eten en zorgden ze ervoor dat de kinderen in bed kwamen en het vee werd gemolken. De familie van de overledene hoefde zich nergens druk over te maken. Ook regelden de burens de nachtwake, het delven van het graf en de begeleiding naar de kerkdienst en de koffietafel. Als de overledene paard en kar bezat, werd deze kar helemaal schoon geschrobd. Ze diende dan als lijkwagen. Was de overledene de heer des huizes, dan zat de weduwe op de kist op de kar. Woonde men in een dorp zonder kerk dan volgde de lijkstoet bepaalde, soms zeer oude wegen naar de parochiekerk: de processiewegen. De hulp van de noabere duurde tot daags na de begrafenis.

Omstreeks 1960 deden zich op velerlei gebied vernieuwingen voor. Door betere verzorging, sociale wetgeving en nieuwe instellingen werd men minder afhankelijk van elkaar. Noaberschap was niet meer zo nodig en begon langzaam maar zeker in verval te raken. Steeds vaker overlijden mensen in het ziekenhuis, soms zonder dat er

familie bij aanwezig is. De begrafenisondernemer neemt de familie alles uit handen en verstuurt en drukt zelfs de prentjes. Men kan zich hiervoor uitstekend verzekeren. Sterven en begraven is als het ware gesteriliseerd.

Streekboerderij en Nationaal Asperge- en Champignonmuseum De Locht
Koppertweg 5, 5962 AL Horst-Melderslo Telefoon: (077) 398 7320 Email: delocht@tref.nl
Internet: www.delocht.nl

Openingstijden: november t/m april zondag, dinsdag en donderdag van 14.00 tot 17.00 uur; mei t/m augustus dagelijks van 11.00 tot 17.00 uur; september en oktober zondag, dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00 tot 17.00 uur. Groepen op afspraak eventueel ook op andere tijden.

ADVERTENTIE

KOPERSLAGERSMUSEUM P. VAN DER BEELE

Om even over na te denken

De industriële revolutie luidde het einde in van vele ambachten. Machines namen het werk van vakkundige handen over. Als laatste van een praktisch verdwenen ambacht realiseren wij ons dat daarmee een ongelooflijke hoeveelheid kunde en kennis verloren gaat, vaardigheden, die in de loop van vele eeuwen opgebouwd werden. Kan dat dan niet gered worden? Neen. Weliswaar kunnen veel gegevens vastgelegd worden, maar een ambacht leren is vooral een kwestie van zien, voelen, ervaren, doen, en vooral: gecorrigeerd worden door de meester, die naast je staat. Als men over honderd jaar zal trachten koperslagerstechnieken te reconstrueren zoals men nu bijvoorbeeld doet met het maken van vuurstenen gereedschappen, kan men zijn fantasie botvieren, maar de zo elementaire correctie ontbreekt.

Nu is er nog weinig aandacht voor het ambacht van de koperslager. Men denkt immers: "Het bestaat nog". En zoals het met veel zaken gaat in onze maatschappij: er wordt pas actie ondernomen als iets helemaal in puin ligt, dan wordt redden sensationeel! Het Koperslagersmuseum tracht in ieder geval op tijd te redden: misschien minder sensationeel, maar wel effectiever. Veel meer gereedschappen en koperen voorwerpen hebben dan immers een kans op overleven.

Of dat belangrijk is? Dat kan een hele discussie opleveren. Zijn kasteelruïnes belangrijk, of Romeinse vondsten, of oude documenten, of geschiedenis Wij menen van wel. De overblijfselen van ons ambacht getuigen immers van een imposant verleden, van vakmanschap, van handen die voorwerpen konden creëren, van ingenieuze technieken en doordachte oplossingen.

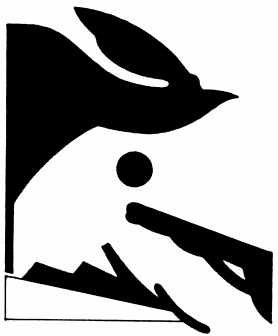
In het Koperslagersmuseum is een unieke collectie bijeengebracht. Heeft u ze al gezien?

*Koperslagersmuseum P. van der Beele, Gasthuisstraat 46, 5961 GB Horst
Telefoon (077) 398 5621*

Openingstijden:

van dinsdag tot en met donderdag elke middag van 13.00 tot 18.00 uur, op vrijdag van 13.00 tot 21.00 uur en op zaterdag van 13.00 tot 16.00 uur.

MUSEUM BERT COPPUS

In 1952 werd Bert Coppus toegelaten tot de Jan van Eyck-academie in Maastricht die kort tevoren was opgericht, vooral met de bedoeling om kunstenaars op te leiden voor de versiering van de nieuwe kerken die na de oorlog in Limburg werden gebouwd. Met een onderbreking wegens militaire dienst studeerde hij in 1957 af. Zijn examenwerk werd onderscheiden met de prijs van de gemeente Sittard. Bert Coppus koos daarna voor een loopbaan als zelfstandig kunstenaar in zijn geboorteplaats.

Na een periode waarin hij veel opdrachten uitvoerde, onder andere glas-in-loodramen voor de kerken en een groot aantal wandschilderingen in scholen en banken, was hij ruim 25 jaar parttime tekenleraar in het voortgezet onderwijs. Ook gaf hij veel voordrachten en cursussen in het kader van culturele programma's in de regio.

Al vele jaren maakt hij deel uit van de kunstcommissie van de gemeente Horst (nu Horst aan de Maas), waarin hij betrokken is bij de opbouw van een beeldencollectie in de woonkernen.

In 1995 maakte hij zijn werk voor het publiek toegankelijk in het Museum Bert Coppus dat is ondergebracht in zijn geboortehuis.

Bij gelegenheid van zijn zeventigste verjaardag (in 2002) werd het initiatief genomen voor een maandkalender. Daarvoor is een selectie gemaakt uit min of meer recente schilderijen waarvoor landschappen in de gemeente Horst aan de Maas model hebben gestaan. Ter gelegenheid van diezelfde gebeurtenis organiseert de Oudheidkamer Horst van 8 september tot en met 17 november een overzichtstentoonstelling van de werken van deze kunstenaar.

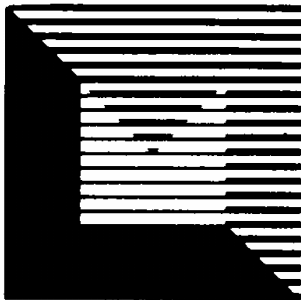
Museum Bert Coppus

Meterikseweg 71, 5961 CV Horst

Telefoon (077) 3981487

Openingstijden: dinsdag van 10.00 tot 17.00 uur en op afspraak

LIMBURGS MUSEUM

In het Limburgs Museum zijn tot eind oktober twee tijdelijke tentoonstellingen te zien. Asterix en Europa (tot en met 27 oktober) completeert, nuanceert en ontmaskert op sommige punten de herkenbare wereld uit de Asterixalbums die in miljoenenoplagen zijn verkocht. De tentoonstelling is thematisch ingedeeld. De inleiding is een wandeling door het driedimensionaal stripverhaal. Na deze kennismaking volgen zeven afdelingen die elk worden toegelicht door een van de figuren uit de stripverhalen. Vanzelfsprekend is het slot van de tentoonstelling identiek aan het laatste plaatje uit elk Asterixverhaal. We zitten met Asterix en zijn dorpsgenoten, maar ook met alle Europeanen die een rol spelen in de verhalen, aan aan het feestmaal. Publiekslieveling Obelix nodigt uit om plaats te nemen en Asterixalbums, catalogi en literatuur te raadplegen of met interactieve computerprogramma's aan de gang te gaan over het Romeinse rijk en het Europa van nu.

De expositie Rees Diepen - een betrokken fotografe (tot en met 20 oktober) vindt plaats in het kader van De Waan, een interdisciplinair project over kunst en psychiatrie in Noord-Limburg. Getoond worden 51 foto's van de fotografe Rees Diepen (Tilburg 1925) uit de periode 1954-1972. Na het behalen van haar vakdiploma aan de Nederlandse Fotovakschool in Den Haag ontwikkelde Rees Diepen zich tot een fotografe met als specialisatie kinderfotografie. Ze pleitte er voor dat een fotograaf zich verplaatste in de wereld van het kind. Echtheid en natuurlijkheid waren haar uitgangspunten. In 1964 publiceerde ze een fotoboek over de kinderen van Huize Maria Roepaan in Ottersum, een instituut voor zwakzinnigenzorg. Het leverde een belangrijke bijdrage aan de slechting van het taboe op het fotograferen van verstandelijk gehandicapten. Rees Diepen had ze zo gefotografeerd dat ze herkenbaar waren geworden, als kinderen onder de kinderen.

Limburgs Museum

Keulsepoort 5, 5911 BX Venlo

Telefoon: (077) 3522112

E-mail: info@limburgsmuseum.nl

Internet: www.limburgsmuseum.nl

Openingstijden : dinsdag tot en met zondag van 11.00 tot 17.00 uur.

Nieuwe publicaties

*** Harry Tummers, Beelden van Antonius abt in Horst en omstreken. De Restauratie van de oude beelden in de Sint-Lambertuskerk te Horst. Uitgave Stichting Beheer Kunstschatten Sint-Lambertuskerk Horst. Gebrocheerd, 44 blz, geïllustreerd. Horst 2002. Prijs € 3,50. ISBN 90 807243 1 9.**

Horst koestert zijn rijke verzameling aan middeleeuwse kerkschatten, die onder de van rijkswege beschermde voorwerpen en verzamelingen zijn geplaatst. Het bestuur van de Sint-Lambertuskerk heeft in 1980 de stichting Beheer Kunstschatten Sint-Lambertuskerk opgericht. Deze stichting heeft onder andere een Schatkamer ingericht, de restauratie van de beelden op zich genomen en gidsen opgeleid, die op verzoek rondleidingen in de kerk en de schatkamer verzorgen. Met enige regelmaat zijn er exposities in de kerk. Deze zomer was het gereedkomen van de restauratie van de beelden aanleiding voor een tentoonstelling met catalogus over de restauratie van de beelden en de verering van Antonius Abt in het bijzonder. De tentoonstelling was ook bedoeld als eerbetoon aan alle mensen en bedrijven die de restauratie hebben gefinancierd. Hun namen staan vermeld in de catalogus. De initiator en inrichter van de tentoonstelling was de oud-huisarts Jan Holthuis, vice-voorzitter van de stichting. De Nijmeegse kunsthistorici Harry Tummers en Paul le Blanc verzorgden respectievelijk de begeleidende catalogus en het diaklankbeeld. De technische staf van de Oudheidkamer, Huub Janssen en Piet Roelofs, hebben de technische realisatie verzorgd.

Het was een mooie tentoonstelling. Het was alleen jammer dat de duur van de expositie moest worden beperkt tot enkele weken, waardoor veel belangstellenden van elders de tentoonstelling hebben gemist. Gelukkig is er een uitstekende catalogus, nog steeds verkrijgbaar in de kerk en de ernaast gelegen boekhandel.

*** Athanasius van Alexandrië. Verleidingen in de woestijn. Het leven van de heilige Antonius. Vertaald door Vincent Hunink. Atheneum - Polak & Van Gennep. Ingenaaid, 117 blz, geïllustreerd. Amsterdam 2002. Prijs € 11,50. ISBN 90 253 0185 1.**

In alle oude kerken staan beelden van de heilige Antonius Abt, ook wel genoemd Antonius met het varken. Antonius werd heel oud. Hij leefde in de tweede helft van derde eeuw en de eerste helft van de vierde eeuw in Egypte. Zijn leven is beschreven door een tijdgenoot: bisschop Athanasius van Alexandrië. Antonius verkocht zijn aardse bezittingen en ging als kluizenaar leven in de woestijn. Daar werd hij bekoord door de duivel, maar hij weerstond alle verleidingen. Hij inspireerde andere mannen tot eenzelfde leven als monnik of kluizenaar. Kort na zijn dood heeft bisschop Athanasius, een tijdgenoot dus, het leven van Antonius opgetekend als model voor het kluizenaarsschap. Het boek is tevens het eerste heiligenleven uit de westerse literatuur en zou voor latere levensbeschrijvingen van heiligen als voorbeeld gaan dienen.

Bij de uitgeverij Atheneum - Polak & Van Gennep verscheen vlak voor de opening van de tentoonstelling (toeval of niet?) een nieuwe vertaling van de Nijmeegse classicus Vincent Hunink.

*** Wim Moorman, Concordia '62 Een jongensdroom. Veertig jaar trouw aan wit en blauw. Uitgave OV Concordia '62 - 2002. Ingenaaid, 90 blz, geïllustreerd. Horst 2002. Relatiegeschenk. ISBN 90 901 5982 7.**

Bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de bekende Horster vereniging Concordia '62 beschreef de Horster historicus Wim Moorman de geschiedenis van de nog altijd actieve club, zij het met een aan de leeftijd van de intussen 'oudere jongere'-leden aangepast programma. Ze waren jong en wilden wat...Ze waren veertien jaar of daar omtrent en dan ging je voetballen op een trapveldje en napraten in een kippenhok. Op 1 juli 1962 besloten ze een club op te richten. Het kippenhok werd verruild voor betere onderkomens, die ze soms weer snel moesten verruilen voor iets anders. De beste herinneringen hebben de leden aan de 'Greun Kiët', een oud schoollokaal achter de blokhut van Jong Nederland, dat lag ongeveer ter hoogte van de huidige ingang van de Edah.

Concordia heeft in de voorbije decennia een prominente rol gespeeld in het Horster verenigingsleven. Er werd niet alleen gevoetbald. Als je alleen het uitgevoerde programma wilt overzien (en de mooie, maar nooit verwezenlijkte plannen buiten beschouwing laat), moet je concluderen dat deze club uniek is. Naast een breed scala aan activiteiten voor de leden en hun aanhang (voetbal, volleybal, tafeltennis, motorcross, zwemmen, atletiek, biljart, carnaval, toneel, cabaret, wijnmaken) veroverde Concordia ook een geheel eigen plaats in het Horster gemeenschapsleven met talentenjachten, fietsrally's en rondritten voor bejaarden, Beierse avonden en frùhschoppen op vaderdag. Organiseren zat de jongens en de meisjes (vanaf 1966) in het bloed, zoals ook zou blijken uit hun latere maatschappelijke carrière.

*** N. Verstegen - Maessen, Mgr. Arnold Verstraelen 1882 - 1932. Uitgave Heemkundevereniging Sevenum. Gebrocheerd, 64 blz., geïllustreerd. Sevenum 2001. Prijs € 8,50.**

In Sevenum herinnert de Mgr. Verstraelenstraat aan een bisschop die in 1882 werd geboren als zoon Arnold van het Sevenumse schoolhoofd Jean Verstraelen. Arnold ging na de lagere school voor priester studeren bij de paters SVD in Steyl. Na zijn priesterwijding werd hij uitgezonden als missionaris, eerst naar Afrika en tenslotte naar Oost-Indië. In 1922 werd hij door de Roermondse bisschop Schrijnen tot bisschop gewijd en door zijn orde benoemd tot bisschop op het eiland Floris. Op 49-jarige leeftijd overleed hij aldaar in 1932 tengevolge van een auto-ongeluk.

Nel Versteegen-Maessen heeft ijverig uitgezocht wat er nog over het leven van Arnold Verstraelen is te achterhalen, via familie, foto's, brieven, gelegenhedsdrukwerk, archieven, boeken en tijdschriften. Hieruit blijkt dat Arnold goed kon leren, rustig van karakter was en over een goede gezondheid beschikte. Eigenschappen die hem in staat stelde om onder primitieve omstandigheden te overleven. Hij kon zich snel aanpassen, leerde de taal van de mensen waarvoor hij werkte en had minder last van tropenziekten dan zijn medebroeders en zusters. Het was daarom dubbel jammer dat hij in de kracht van zijn leven kwam te overlijden. Zijn auto vloog tijdens een visitatiereis in de bergen uit een bocht. De auto werd bestuurd door een pater die over geen rijbewijs beschikte. Hij is daarvoor veroordeeld. Het door hem veroorzaakte dodelijke ongeluk zou hem zijn leven lang blijven achtervolgen.

Hoewel de auteur niet heeft kunnen beschikken over veel persoonlijke gegevens zoals bijvoorbeeld brieven of dagboeken, ligt er nu toch een levensbeschrijving ter lezing die als voorbeeld kan dienen voor generaties intelligente katholieke jongens en meisjes die beschikten over een heilige roeping tot missionering.

*** Beeldenroute gemeente Horst aan de Maas. Uitgave Gemeente Horst aan de Maas. Horst 2002. Wordt gratis verspreid via de regionale VVV-kantoren en via de gemeente Horst aan de Maas. Voor info: www.horstandemaas.nl.**

Op markante plaatsen in de tien woonkernen van de gemeente Horst aan de Maas zijn de laatste decennia enkele tientallen kunstwerken geplaatst, van bescheiden tot monumentale vormgeving. In opdracht van het gemeentebestuur is nu voor de inwoners en de bezoekers een gids samengesteld. De schitterende - in meerkleurendruk en op stevig papier gedrukte - brochure geeft per dorpskern detailkaartjes met afbeeldingen en korte beschrijvingen van de aanwezige kunstwerken.

Opname van informatie betreffende de vijf lokale musea en een kunstgalerie, de vier kastelen en de drie kasteelruïnes en de bezienswaardigheden Het Aardbeienland en Zoemhukske maken een culturele trip naar Horst aan de Maas mogelijk, er is voor 'elck wat wils'.

*** Jan Derix, Bert Coppus, vijftig jaar kunstenaar. Uitgave Stichting Oudheidkamer Horst. Gebonden, 56 blz., geïllustreerd. Horst 2002. Prijs € 10,00.**

Bij gelegenheid van de zeventigste verjaardag van Bert Coppus en een overzichtstentoonstelling van zijn werk (8 september tot 17 november) in de Oudheidkamer van Horst verscheen een mooi boekje. Vlot geschreven in de vorm van een monoloog van de kunstenaar en opgetekend door zijn vriend Jan Derix, fraai vormgegeven en gedrukt door Pedro van Lieshout. Iedereen is er blij mee en de feesteling, die tevens vijftig jaar kunstenaarschap viert, in het bijzonder. Iedereen die Bert Coppus kent, zal hem in het boek herkennen. Hij geeft hier zijn visie op kunst en maatschappij. Tweederde deel van het boek bevat zelfgekozen beeldmateriaal uit het minutieuze archief van de kunstenaar. Hij verzamelt alles wat over hem werd geschreven en gepubliceerd, hij houdt zijn hele leven bij waar zijn werk naar toe gaat (van Horst tot Tokio!).

Bert Coppus studeerde in 1957 met lof af aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht. De eerste jaren vond hij nog werk in de religieuze kunst, onder andere in de kerken van Lomm en Wanssum. Daarna, in de jaren zestig en zeventig, koos hij voor een veilig leven als leraar beeldende kunst. In de jaren tachtig kon hij weer aan het werk als vrij kunstenaar. Het naast zijn woonhuis en atelier gelegen geboortehuis heeft hij na de dood van zijn vader ingericht als 'Museum Bert Coppus'. In dit museum vindt de bezoeker een overzicht van zijn werk. Zie voor verdere gegevens de rubriek 'Musea' van dit tijdschrift.

Werk van Bert Coppus is te vinden in de collecties van enkele musea, in openbare gebouwen en in een groot aantal particuliere verzamelingen.

G.F. Verheijen

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter: De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Telefoon (077) 398 1833
E-mail: vdmunckhof@gmx.net

Vice-voorzitter: De heer drs. W.J. Moorman
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1606
E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

Secretaris: De heer J.M.G. Kelleners
Stuksbeemden 16, 5961 LG Horst. Telefoon (077) 398 5349

Penningmeester: De heer C.L.G. Theeuwen
Paulus Potterstraat 26, 5961 AZ Horst. Telefoon (077) 398 3332

Lid: De heer drs. X.C.C. van Dijk
Westerholtstraat 19, 5961 BG Horst. Telefoon (077) 398 1304

Lid: Mevrouw M.E.A.P. Huijs-Oostveen
Molenveldweg 27, 5975 AH Sevenum. Telefoon (077) 467 2299
E-mail: meaphuijsoostveen@freeler.nl

Lid: De heer J.H. Kurver
Convent 50, 5961 RE Horst. Telefoon (077) 398 3596
E-mail: jkurver@wanadoo.nl

*** Tot slot**

Wist U dat het LGOG-gezinlidmaatschap slechts 5 euro kost? Het gezinlid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres.

Opgave van een gewoon lid of een gezinlid is mogelijk op de website van het LGOG (www.lgog.nl) of door een briefkaartje te sturen aan LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Kopij voor de volgende aflevering van INFO LGOG Kring Ter Horst (nummer 28, maart 2003) kunt u inzenden tot 1 februari 2003 naar het redactieadres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1606.

E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl